

KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNDE UYGULANABİLECEK İDARİ KORUMA TEDBİRLERİ *

*Administrative Protection Measures That May Applied To Preventing Violence Against
Women*

Öğr. Gör. Ali BALKAN

Gaziantep Üniversitesi. abalkan97@gmail.com, Gaziantep/Türkiye

Balkan, A. (2017). "Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Uygulanabilecek İdari Koruma Tedbirleri", Vol:3, Issue:14;
pp:183-191 (ISSN:2149-8598)

ARTICLE INFO

Article History

Makale Geliş Tarihi

Article Arrival Date

30/07/2017

Makale Yayın Kabul Tarihi

The Published Rel. Date

29/08/2017

Anahtar Kelimeler

kadına karşı şiddet, koruma
tedbirleri, idari koruma
tedbirleri

Keywords

Violence against women,
Protection measures,
Administrative protection
measures

ÖZ

Son yıllarda Türkiye’de kadın politikaları, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, kadına yönelik şiddetin engellenmesi ve kadınların korunması çerçevesinde gelişim göstermiş ve bu amaçla hukuki düzenlemeler yapılmıştır. Bu konuda en somut adım, 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" dur. 6248 sayılı yasanın kapsamı şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması olarak belirlenmiştir. Şiddet mağduru kişilerin korunması bakımından koruyucu ve önleyici tedbirler alınabilecektir. Koruma tedbirleri kararı veren makam bakımından ikiye ayrılmaktadır. Mahkemeler 6284 sayılı yasada belirtilen önleyici ve koruyucu tedbir kararları verebilecektir. Öte yandan mülki amirler ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri yasada belirtilen veya şiddet mağduru kişinin durumuna özel ve olaya özgü bazı idari koruma tedbirlerine karar verebilir. Mülki amirler ve kolluk amirleri suç mağduruna daha hızlı ulaşabilir ve etkili koruyucu ve önleyici tedbirler alabilir. İdari koruma tedbirleri şiddet mağdurlarının korunması bakımından 6248 sayılı yasanın temel ilkelerine uygun olarak etkili ve süratli koruma tedbirleri oldukları için büyük öneme sahip oldukları görülmüştür.

ABSTRACT

In recent years, women's policies have been developed in Turkey, including the provision of equality between men and women, the prevention of violence against women and the protection of women, and legal arrangements have been made for this purpose. The most concrete step in this regard is the Law No. 6284 on the Protection of the Family and the Prevention of Violence Against Women. The scope of the law numbered 6248 is described as the protection of women, children, family members and unilaterally insistent persons who are subjected to violence or threats of violence. Protective and preventive measures will be taken for the protection of victims of violence. The protective measures are classified into two categories by the decision making authority. The courts may give decision on preventive and protective injunctions referred to in Law No. 6284. On the other hand, in cases where Administrative chiefs and law enforcement officials in cases of inconvenient delays may decide on certain administrative protection measures peculiar to the situation of the victim or violent victim. Administrative chiefs and law enforcement officials can contact with the crime victim more quickly and take effective protective and preventive measures. Administrative protection measures have been shown to have a great importance in terms of protection of victims of violence because they are effective and rapid protection measures in accordance with the basic principles of the law numbered 6248.

1. GİRİŞ

Türkiye’de son yıllarda "Kadına karşı şiddetin engellenmesi" kavramı kamuoyu gündeminde önemli ölçüde yer bulmuştur. Kadın erkek eşitliğinin sağlanması, kadınların şiddetten korunması, önemli bir sorun alanları olarak görülmeye başlanması ile kadından sorumlu devlet bakanlığının kaldırılarak yerine Aile ve Sosyal Politikalar bakanlığının kurulmuş ve süreç idari olarak icracı bir bakanlık aracılığı ile yürütülmeye başlanmıştır.

Bu çerçevede Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı daha önce yürürlükte olan 4320 sayılı ailenin korunması hakkında kanunun eksikliklerini dikkate alarak yeni bir yasa taslağı çalışmasına başlamış ve "Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun Tasarısını hazırlamıştır". Söz konusu tasarının adı yasama çalışmaları esnasında değiştirilmiştir. (Moroğlu, 2012: 373)

*Bu çalışma 11-14 Mayıs 2017 tarihleri arasında Gaziantep’te düzenlenen AL-FARABİ Kongresinde sunulan çalışmanın genişletilerek hazırlanmıştır.

6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” 20.03.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 6284 sayılı kanunun amacı “şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek” (6284, m.1) olarak ifade edilmiştir. 6284 sayılı kanunun 1. maddesinin lafzından anlaşılacağı üzere sadece şiddet mağduru kadınlardan bahsetmemekte bunun yanında çocukların, diğer aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru kişileri de kapsamaktadır. Ancak kadına karşı şiddet vakalarının sayısındaki artış ve bu artışın özellikle yazılı, görsel ve sosyal medyada sıklıkla işlenmesi 6284 sayılı yasanın sadece kadına karşı şiddetin engellenmesi amacını taşıdığı gibi bir algı yaratmıştır.

6284 sayılı yasa koruyucu ve önleyici olmak üzere iki tedbir türü öngörmektedir. Hakimler koruyucu ve önleyici tedbirlere karar verebilir. Ayrıca mülki amirler (Vali, kaymakam) ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde “kolluk amiri” bazı koruyucu ve önleyici tedbir kararları verebilmektedir. Böylece koruyucu ve önleyici tedbirler bu tedbir kararını veren makam bakımından da ikiye ayrılmaktadır. Hakimler tarafından verilen koruyucu ve önleyici kararlar birer yargı kararıdır. Mülki amirler ve kolluk amiri tarafından verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının ise birer idari koruma tedbiri olduğu söylenebilir. Vali ilde devletin, hükümetin ve her bakanlığın ayrı ayrı temsilcisi konumundadır. İlçede ise kaymakam hükümetin temsilcisi konumundadır. (Gözler,2009:334-346) 6284 sayılı yasa vali ve kaymakamlara ve istisnai olarak kolluk amirine koruyucu tedbir kararı alma yetkisi vermektedir. Bu işlem kararı veren makam yönünden bir yargı kararı olmayıp idari koruma tedbiri olarak isimlendirilebilir.

Hakim tarafından verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararları olaydan sonra şiddet mağduru kişinin korunması amacını taşımaktadır. İdari koruma tedbirleri olan “barınma yeri sağlanması”, “geçici maddi yardım” “Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi” “Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması” “çocukları varsa belirli sürelerle kreş imkanı sağlanması” gibi tedbirler ise şiddet mağduru kişinin korunması bakımından uygulanacak olan ilk tedbirlerdir. Mülki amir dışında gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirleri de önleyici ve koruyucu tedbirlere başvurabilecek ve bu kararı 24 saat içinde hakim onayına sunacaktır. Kısaca belirtmek gerekirse idari koruma tedbirleri kararı veren makamlar dikkate alındığında şiddet mağduru kişinin korunmasında başvurulabilecek en hızlı tedbir olarak değerlendirilebilir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yaptırılan Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2014 sonuçlarına göre; ülke genelinde yaşamının herhangi bir döneminde eşinden veya birlikte yaşadığı kişiden fiziksel şiddete maruz kalan kadın nüfus oranı %35,5’dir. (ASPB,2014: 84) 2016 yılı verilerine göre 367 kadın ve aile bireyi cinayeti işlenmiştir. (Umut. org.tr. 2017) öte yandan yapılan nicel araştırmalarda bir çok kadının uğradığı şiddeti çeşitli gerekçelerle gizlediği, beyan etmek istemediği dolayısıyla şiddetin boyutunun rakamlara yansiyandan daha fazla olduğu değerlendirilmektedir. (Çaha, H, Aydın& Çaha, Ö, 2014: 236)

Türkiye tarafından 1985 yılında kabul edilen *Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin* (CEDAW) 2. 4. ve 15. Maddeleri taraf devletlerin kadınların korunması konusunda taahhütlerini düzenlemektedir. (Gökççek, Eryılmaz&Oder,2010: 139-140)

Bu taahhütlerin yerine getirilmesi 1982 Anayasasının 90. Maddesinde konusu temel hak ve özgürlükler olan uluslararası anlaşmaların iç hukukta yasalardan üstün olduğu amir hükmünün zorunlu bir sonucudur. Bu veriler ışığında kadına ve aile bireylerine yönelen şiddetin önlenmesi anayasanın temel ilkeleri olan hukuk devleti ve sosyal devlet ilkeleri ile ve Türkiye’nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerin zorunlu bir sonucudur. Şiddetin önlenmesinde mağdura daha hızlı ulaşabilecek ve tedbir alabilecek makamlar mülki amirler ve kolluk makamlarıdır. Bu bakımdan idari koruma tedbirlerinin kadına ve aile bireylerine yönelen şiddetin önlenmesinde kritik bir önemi vardır. Bu çalışmada 6284 sayılı yasa kapsamında şiddet mağdurlarının korunması için kamu yönetimi teşkilatının taşra yönetimi kısmına yüklenen bir görev olan idari koruma tedbirleri incelenecektir.

2. 6284 SAYILI YASAYA GÖRE İDARİ KORUMA TEDBİRLERİ

6284 sayılı yasa şiddet mağdurlarının korunması bağlamında kamu yönetimi teşkilatına önemli bazı koruma tedbiri kararlarını alma yetkisi vermiştir. İl yönetiminin başı vali ve ilçe yönetiminin başı olan

kaymakamlar 6284 sayılı kanun 3. Maddesinde belirtilen tedbir kararlarını alabilir. Bu tedbir kararları şunlardır: (6284 s.k, m.3)

- a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması,
- b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması,
- c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi,
- ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması,
- d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek şartıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.

Şiddet mağduru kişi için yukarıda sayılan tedbir kararlarının birine veya bir kaçına mülki amir karar verebilir. Buna ek olarak kanunda sayılmayan fakat duruma uygun düşen başkaca tedbir kararları verilebilecektir. Somut olayın özelliklerine göre kanunda sayılan tedbirler olayda şiddet mağdurunu koruma için yeterli olmayabilir, bu durumda mülki amir ek bir tedbir kararı verebilecektir. Örneğin şiddet uygulayan kişi aynı zamanda uyuşturucu madde bağımlısı ise tedavi olmasına dönük karar verilebilir.

Kanunda belirtilmeyen tedbirlerin uygulanması hukuka aykırılık tehlikesi yarabilir. (Akın, 2007) Bu tedbirin hukuka uygun olması için Avrupa insan hakları sözleşmesi ve anayasanın temel ilkelerine uygun olması mülki amir tarafından gözetilmelidir. Bir başka deyişle idare takdir hakkını hukuka uygun kullanmalıdır.

Mülki amir tedbir kararını şiddet mağdurunun talebi, Şiddeti önleme ve izleme merkezlerinin başvurusu, (ŞÖNİM) bakanlık veya kolluk görevlileri ya da cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verebilir. Şiddet mağduru kişi en kolay ulaşabileceği mülki amire veya kolluk birimine başvurabilir. (6284 s.k. m.8) Ayrıca şiddetin varlığına tanık olan veya şiddet tehlikesi gören herkes resmi makamlara ihbarda bulunabilir. 6284 sayılı ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanuna ilişkin uygulama yönetmeliğine göre (6284.U.Y.) mülki amir koruyucu tedbir kararını delil ve belge talep etmeden resen de verebilir. (6284. UY.m.6) Mülki amire şikâyet yazılı, sözlü veya başka yollardan yapılabilir. Sözlü müracaat tutanağa geçirilir. (6284, UY. m.4) Örneğin şiddet mağduru bir kadın kendisine en yakın mülki amirle görüşme suretiyle şikâyetini ilebileceği gibi e-mail yolu ile de başvuruda bulunabilir.

Tedbir kararı ilk kez alındığında en fazla 6 ayla sınırlandırılmıştır. Ancak yapılacak değerlendirmede tehlikenin devam edeceği anlaşılırsa veya bakanlığın, kolluk görevlilerinin, mağdurun talebi ile tedbirin süresinin, türünün değiştirilmesine, kaldırılmasına veya uzatılmasına mülki amir karar verebilir. (6284 s.k. m.8, UY. m.30)

Mülki amirce alınan tedbir kararı şiddet mağduru ve şiddet uygulayan kişiye tefhim veya tebliğ edilir ve aynı zamanda tedbir kararına uymama durumunda zorlama hapsine başvurulacağı şiddet uygulayana ihtar edilir. (6284 sk., m.8/4-5) Tedbir kararının tebliğ ve tefhim edilmemesi kararın uygulanmasını engellemez. (6284 sk, m.10/5) Zira kanunun amacı etkili ve süratli bir usul izleyerek şiddet mağdurunu korumaktır. Buna karşın mülki amirin kararına karşı tebliği ve tefhim tarihinden itibaren 2 hafta içinde aile mahkemesine itiraz başvurusu yapılabilir. Kısaca belirtmek gerekirse tedbir kararı derhal uygulanır fakat itiraz başvurusunda 2 haftalık süre tebliğ veya tefhim tarihinde başlayacak olup aksi durumda süre işlemiş sayılmayacaktır.

Aile mahkemesine tedbir kararına karşı yapılan itiraz başvurusu sonucu verilen karar kesindir. (6284 sk m.9, UY. M.33-34) Bu durumda tedbir kararına karşı yapılan itiraz başvurusundan sonra istinaf veya temyiz kanun yollarına başvuru yolu kapalıdır.

Mülki amir tarafından verilen koruma tedbirine riayet edilmemesi durumunda tedbirin niteliği ve türü ve ihlalin ağırlığına göre hakim kararı ile ihlali geçekleştiren kişiye üç ile on güne kadar zorlama hapsi yaptırımı uygulanır. İhlalin tekrarı durumunda on beş günden otuz güne kadar zorlama hapsi kararı yine hakim tarafından verilebilir. Ancak zorlama hapsinin süresi her halükarda altı ayı geçemez.

Zorlama hapsi kararı verildikten sonra infaz işlemleri savcılıklar tarafından yerine getirilir. (6284 sk, m.13. UY. M.33-34)

Zorlama hapsi kararına karşı itiraz başvurusu kanunda düzenlenmemiştir. Anayasa mahkemesi zorlama hapsi kararının anayasaya aykırı olmadığına karar vermiştir. Anayasa mahkemesi anılan *kararında*:

“... zorlama hapsi, bir suç karşılığı uygulanan ceza değildir. Zorlama hapsi, hukuki niteliği itibariyle tedbir kararına uyma yükümlülüğünü yerine getirmeye zorlayan ve bu yükümlülüğün ihlali hâlinde öngörülen bir disiplin hapsidir. Bu nedenle zorlama hapsi, bir hapis cezası olmayıp, şiddet uygulayanı tedbirlere uymaya zorlayarak neticesi ağır suçların işlenmesinden önce suçun önlenmesini amaçlayan bir yaptırım olduğundan ceza kavramı dışında değerlendirilmesi gerekir. İtiraz konusu kuralda, zorlama hapsi yaptırımına bağlanan eylem, tedbir kararına uymama eylemi olup tedbir kararına aykırı davranan kişi kamu otoritesi tarafından verilen bir karara aykırı davrandığı için zorlama hapsi yaptırımını ile karşılaşmaktadır. Kişinin tedbir kararına aykırı davranışı, aynı zamanda bir suç oluşturuyor ise bu durum, hukuk düzeninin koruduğu farklı hukuksal menfaatlerin ihlali sonucunu doğuracağından mükerrer cezalandırmadan söz edilemez. Tedbir kararlarının gereklerine uymaya zorlayarak şiddet mağdurunu etkin biçimde korumaya ve Kanun'un amacını gerçekleştirmeye yönelik itiraz konusu kural, kanun koyucunun takdir alanı içerisindedir ve itiraz konusu kuralın hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.” Demektedir. Mülki amir veya hakim tarafından verilen tedbir ihlal edilmişse bu ihlalin caydırıcı bir yaptırıma bağlanması gerekir. Aksi durumda verilen tedbir kararlarının bir anlamı kalmayacaktır. Kanaatimizce zorlama hapsi bu anlamda caydırıcı olabilecek bir yaptırımdır. Bu sebeple anayasa mahkemesi kararının isabetli olduğu kanaatindeyiz.

Mülki amir tarafından verilen idari koruma tedbirleri ile ilgili usul sürecinden sonra aşağıda tedbir kararlı ele alınacaktır.

2.1. Şiddet Mağduruna ve Beraberindeki Çocuklara Barınma Yeri Sağlanması

6284 sayılı yasanın 3-a maddesi mülki amirin karar verebileceği tedbirlerden birincisi olarak şiddet mağduru kişiye ve beraberindeki çocuklara buldukları yerde veya başka bir yerde barınma imkânı sağlanmasını saymıştır. Şiddet mağduru olan kişinin veya şiddete uğrama tehlikesi olan kişi için en önemli hususun barınma yeri olduğu aşikârdır. Bu bakımdan mülki amir bu kişiye veya kişilere öncelikle barınma yeri sağlamalıdır. Böylece şiddet mağduru kişi ve beraberindeki çocukları şiddet tehlikesinden uzaklaştırılmış olacaktır.

Şiddet mağduru kişiler aile ve sosyal politikalar bakanlığına bağlı barınma yerlerine yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kalması durumunda mülki amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde güvenli nakli sağlanıncaya kadar geçici olarak barındırılır. (UY. m.7/1)

Korunan kişi varsa beraberindeki çocukları ile birlikte ŞÖNİM tarafından Bakanlığa bağlı veya Bakanlığın denetimi altında bulunan barınma yerlerine güvenli nakli sağlanıncaya kadar, bedeli ödenerek ve geçici barınmanın sağlandığı yer kolluğu tarafından kişinin güvenliği sağlanarak sosyal tesis, yurt ve benzeri yerlerde geçici olarak barındırılır. Barınma ve iâşe giderleri, ŞÖNİM tarafından ödenir. Korunan kişinin yerleştirildiği yere ilişkin bilgi ŞÖNİM'e bildirilir. ŞÖNİM kişinin talebini de dikkate alarak uygun ilk kabul birimi veya konukevi hizmeti verilecek yeri belirler ve korunan kişinin buraya yerleştirilmesini sağlar. (UY. m.7/2)

ŞÖNİM tarafından il içi ve il dışı nakillerde ulaşım için araç tahsis edilir ve ulaşım giderleri ile korunan kişinin zorunlu ulaşım giderleri karşılanır. (UY. m.7/3) Mülki amirin veya kolluk amirinin kararı ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait barınma yerlerine getirilen şiddet mağduru, başka herhangi bir karar veya onay aranmaksızın barınma yerine derhal kabul edilir. (UY. m.7/5)

Son verilere göre aile ve sosyal politikalar bakanlığı, belediyeler, sivil toplum kuruluşlarına ait toplam 123 kadın sığınma evinin kapasitesi 2190'dır. (www.morcati.org.tr, 2014) Kadınların maruz kaldığı şiddet oranları (%35) dikkate alındığında sığınma evi sayısının yetersiz olduğu görülmektedir. Kadın sığınma evi sayısı kentlerin nüfusları dikkate alınarak yeterli sayıya ulaştırılmalıdır.

2.2. Korunan Kişilere Geçici Maddi Yardım Yapılması

6284 sayılı yasa kapsamında mülki amir tarafından alınabilecek bir başka idari koruma tedbiri ise korunan kişiye geçici maddi yardım yapılması tedbiridir. 6284 sayılı yasanın 3-b ve 17. maddesine göre mülki amir yasa kapsamında değerlendirilen kişiye diğer kanunlar kapsamında aldığı yardımlar saklı kalmak üzere geçici maddi yardım yapılmasına karar verebilir.

Mülki amir somut olayın özelliklerine göre koruna kişi ile ilgili olarak geçici maddi yardım tedbirine başvurabilir. Bu konuda mülki amirin taktir hakkı bulunmaktadır. Mağdurun şiddet uygulayana ekonomik bağımlılığının bulunması veya bir gelirinin bulunması gibi durumlarda mülki amir geçici maddi yardım tedbiri kararı vermelidir. Özellikle kadına ve çocuklara dönük şiddet vakalarında bu durum özel olarak değerlendirilmelidir. Örneğin şiddet mağduru bir kadının şiddetten kurtulmak için çoğu kez kendisi için elzem olan eşyayı dahi alamadan evden kaçmaktadır. Bu gibi durumlar kişinin korunması için maddi yardımın önemi ortaya çıkarmaktadır.

Geçici maddi yardım kararı ile on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Örneğin 2017 yılı için asgari ücret **aylık net 1.404,06 tl'dir. Bu durumda korunan kişiye günlük 46,80 tl ödeme yapılacaktır.** Korunan kişinin birden fazla olması hâlinde, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır. Ancak, ödenecek tutar hiçbir şekilde belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişilere barınma yeri sağlanması hâlinde yukarıda ifade edilen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanır.

6284 sayılı yasanın 17. Maddesi ile getirilen düzenlemeye göre ödenen geçici maddi yardım bedeli şiddet uygulayan kişiden 1 ay içinde tahsil edilir. Eğer bu şekilde tahsil edilemezse ilgili vergi dairesi, yapılan geçici maddi yardım bedelini kamu alacağı olarak değerlendirip 6183 sayılı amme alacaklarının takip ve tahsil usulü hakkında kanun hükümleri uyarınca tahsil edecektir. Bu ilginç yaptırım şiddet uygulayan kişi için cezai hükümler dışında ek olarak caydırıcı olma potansiyeli taşımaktadır.

6284 sayılı kanun Uygulama yönetmeliği 8. maddesine göre *geçici maddi yardım, korunan kişinin kimlik numarası ve banka hesap numarası beyanına istinaden, kararın ŞÖNİM'e tebliğ edilmesini müteakiben hazırlanan bordro ile ödenir. Geçici maddi yardıma dair ödemelere kararın geçerliliği süresince devam edilir. Geçici maddi yardım yapılmasının kaldırılmasına ya da değiştirilmesine karar verilmesi halinde kararın geçerli olduğu gün üzerinden hesaplanarak ödeme yapılır. Korunan kişiye elden ödeme yapılmaz. Geçici maddi yardımlar için yapılan ödemeler, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır.*

Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu ilgili müdürlüğe yapılan ihbar üzerine veya kollukta ya da ŞÖNİM tarafından kararların uygulanması izlenirken tespit edilmesi halinde, bu hususa ilişkin tutanak tutulur ve sosyal inceleme raporu düzenlenir. Bu durumda yapılan ödemeler, kendisine ödeme yapılan kişiden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir. Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit halinde şiddet uygulayandan tahsil edilmiş olan tutar kendisine iade edilir.(UY. m.42)

2.3. Korunan Kişilere Rehberlik ve Danışmanlık Hizmeti Verilmesi

6284 sayılı yasa kapsamında korunan kişilere dönük olarak mülki amir gerekli görmesi durumunda *Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesine* karar verebilir. Şiddete uğramış, şiddete uğrama ihtimali olan veya şiddete tanık olmuş kadınların özellikle çocukların bu durumdan en başta psikolojik olarak olumsuz etkilendikleri bir gerçektir. Bu bakımdan bu kişilerin gördükleri zararın en aza indirgenmesi, sosyal hayata uyumlarının kolaylaşması bakımından rehberlik ve danışma hizmeti verilmesi büyük önem arz etmektedir.

6284 sayılı kanunun uygulama yönetmeliği rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi tedbirinin içeriğini şu şekilde açıklamaktadır: *Korunan kişiye, kişinin psikolojik ve sosyo-ekonomik durumu değerlendirilerek, hakları, destek alabileceği kurumlar, meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmayı da kapsayacak şekilde iş bulma ve benzeri konularda gelişmesi ve uyum sağlaması, gerekli olan seçimleri, yorumları, planları yapması ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazandırmak ve psikolojik destek sağlamak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği*

içerisinde gerekli hizmetler verilir. (UY. m.9) Tedbir kararı doğrultusunda kişinin hakları, hukuki, psiko-sosyal, ekonomik ve sağlık destek hizmetleri ile ŞÖNİM’de karşılanamayan hizmetlerle ilgili olarak kurumlar arası koordinasyon sağlanarak meslek edinme, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilir. (ŞÖNİMY,m.20) ayrıca şiddet mağduru için açılan hukuki,cezai ve idari davalarda mağdur kişi için adli yardım hizmeti gerekli görülmesi halinde verilebilecektir.

Rehberlik ve danışmanlık hizmeti özellikle ŞÖNİM’de istihdam edilen psikolog, sosyolog, rehber öğretmen, sosyal çalışmacı gibi görevlilerce yerine getirilmektedir. ŞÖNİM yönetmeliğinde bu meslek elemanlarının görevleri tanımlanmıştır. Örneğin psikologlar; *ŞÖNİM’e başvuran ve psikolojik desteğe ihtiyaç duyan şiddet mağdurunun ve beraberindeki çocukların değerlendirmelerini yapmak ve gerekli desteği sağlayarak rapor düzenlemek, Psikolojik ölçüm ve analiz teknikleri ile kadın ve beraberindeki çocukların psikolojik durumlarına yönelik ilgili kurum ve kuruluşlardan destek almasını sağlamak ve yönlendirme yapmak,...Cinsel şiddet mağdurlarının bilgisine başvurulması esnasında yanında bulunmak, (ŞÖNİMY, m.36) gibi görevleri vardır.*

2.4. Mağdurların Geçici Koruma Altına Alınması

Şiddet mağdurlarının *hayati tehlikesinin* bulunması durumunda mülki amir ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri resen veya ilgilinin talebi üzerine geçici koruma tedbirine karar verebilir. Burada en önemli nokta korunan kişinin hayati tehlikesinin bulunması durumunun takdiridir. Bu durum herhangi bir kritere bağlanmadığı için tamamen somut olayın özelliklerine göre hareket edilecek ve mağdurun hayati tehlikesinin olup olmadığı somut olayın özelliklerine göre takdir edilecektir. Örneğin eşi tarafından ölümlü tehdit edilen bir mağdurun hayati tehlikesinin olduğu aşikârdır. Böyle bir durumda koruma tahsis etme veya güvenli bir yere yerleştirme şeklinde koruma kararı verilmesi gerekecektir.

Başvurulacak koruma tedbirleri belirlenirken Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin 14. Maddesinde yer alan *“Yakın koruma” “Konutta koruma”, “İşyerinde koruma”, “Motorize veya yaya devriye ile koruma”, “Çağrı üzerine koruma”* gibi *fiziki* koruma tedbirlerinin hangisinin veya hangilerinin uygulanacağı hâkim veya mülki amir tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk tarafından belirlenir.

Geçici koruma tedbiri yukarıda belirtilen özellikleri ile şiddet mağdurlarının korunması için kritik bir öneme sahiptir. Bu tedbirin mülki amir tarafından verilebilmesi, hızlı ve etkili olmasını sağlayacaktır. Ancak uygulamada koruma talebinin karşılanmasında sorunlar yaşandığı gözlemlenmiştir. Bu sorunların en başında koruma polisi sayısının yetersizliği gelmektedir. (ASPB,2014: 307)

2.5. Kreş İmkânı Sağlanması

Korunan mağdurların çocuklarının bulunması durumunda mülki amir tarafından kreş imkanı sağlanması tedbirine başvuru edilebilir. Bu tedbir mağdurun çalışmaması durumunda çalışma hayatına katılımının desteklenmesi amacı ile 4 aylık süre sınırlandırılmış bir destekten ibarettir. Mağdurun çalışması durumunda ise 2 aylık bir destekten ibarettir. Kreş imkanı içinin verilecek ücretin miktarı en fazla asgari ücretin yarısı ile sınırlıdır. Kreş ücreti belgelendirilmek zorundadır ve bakanlık bütçesinden karşılanmaktadır. (6284 sk, m.3/d)

Korunan kişi, çocuğun kamuya ait veya özel kreşe kaydedildiğine veya kreşe devam ettiğine dair belge ile aylık kreş bedelini gösterir belgeyi aile ve sosyal politikalar bakanlığı il veya ilçe müdürlüğüne ibraz eder. Müdürlük korunan kişinin çalışma durumu dikkate alarak gerekli işlemleri yerine getirir ve hizmetin alınması süresi üzerinden aylık olarak ödeme yapar. Çocuk bir aydan daha kısa bir süre faydalanmış ise hizmet aldığı gün üzerinden ödeme yapılır. Kreş bedelinin belirlenen tavan ücretten az olması halinde belgedeki tutar, fazla olması halinde ise asgari ücretin yarısı tutarında ödeme yapılır. Bu ödemeler Müdürlük tarafından kreşe yapılır. Kreş imkânı sağlanmasına dair tedbirin kötüye kullanılmasının tespiti halinde ödenen meblağ korunan kişiden tahsil edilir. (UY. m.11)

Kreş imkanı sağlanması tedbiri korunan kişi için ek bir destekleyici tedbir olduğu söylenebilir. Özellikle çalışma hayatına katılım ve ya çalışma hayatının devamının sağlanması konusunda bu destek önemli bir işlev görecektir. Buna karşın desteğin süre ile sınırlanmasının uygun olmadığı söylenebilir.

Özellikle ekonomik bağımsızlığı olmayan bir mağdur için bu desteğin süre ile sınırlanmaması yerinde olacaktır.

2.7. Mülki Amir Tarafından Benzer Tedbirlere Başvurması

6284 sayılı yasanın ön gördüğü ve sayılan idari koruma tedbirlerine ek olarak mülki amir kanunda belirtilmeyen fakat kanunda sayılan tedbirlere benzerlik arz eden yeni tedbirlere de başvurabilecektir.

Somut olaylarda mağdurun korunması için sayılan tedbirler yeterli olmayabilir. Bu bakımdan 6284 sayılı kanunun 3. Maddesi korunan kişilerle ilgili olarak sayılan tedbirlere ek olarak uygun **görülecek benzer tedbirlere mülki amir tarafından karar verilebilir** demek suretiyle mülki amire benzer tedbirler uygulama konusunda takdir hakkı tanımıştır.

Mülki amir kendisine intikal eden koruma başvurusu ile beraber ne tür bir tedbir uygulayacağını değerlendirecektir. Kanunda sayılan tedbirler çözüm sağlamıyorsa kendisi benzer bir tedbire karar vermelidir. Örneğin mülki amir tarafından kreş imkânı sağlanması tedbiri yukarıda ifade edilmişti. Şiddet mağdurunun çocukları kreş çağından büyükse yurtlara yerleştirilmesine karar verilmesi benzer bir koruyucu tedbir olarak uygulanabilecektir. Burada dikkat edilmesi gereken husus karar verilecek tedbirin Avrupa insan hakları sözleşmesi ve anayasa ile belirlenen hukuki çerçeveye aykırı olamamasıdır. Mülki amir bu konuda taktir hakkını kullanırken taktir hakkının hukuka uygun kullanılması gerektiğini dikkate almalıdır.

2.8 Kolluk Amiri Tarafından Uygulanabilecek İdari Koruma Tedbirleri

6284 sayılı kanunun en önemli özelliklerinden birisi de kolluk amirine vermiş olduğu bazı yetkililerdir. Kolluk amirine tanın tedbirler ikiye ayrılmıştır. Kolluk amiri, mülki amire verilen yetkilerden iki tanesini ve hakime verilen yetkilerden de dört tanesini gecikmesinde sakınca bulunan bir durum varsa kendisi karar verip uygulayabilecektir. Kolluk amiri ilgili tedbiri taktir uyguladıktan sonra ilgili kararı yerine göre mülki amirin veya hakimin onayına sunmak zorundadır. Mülki amir tarafından kırksekiz saat içinde veya hakim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan tedbir kararları kendiliğinden ortadan kalkacaktır. (6284 sk, m.3/2 ,m.5/2)

Kolluk amiri, mülki amir tarafından verilen “barınma yeri sağlanması” ve “ geçici koruma altına alınma” tedbirlerini gecikmesinde sakınca bulunan bir durum varsa karar verip uygulayabilir. *Kolluk amiri, evrakı en geç tedbirin alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülki amirin onayına sunar. Mülki amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar. (UY, m.29/1)* Örneğin şiddet mağduru veya şiddete uğrama tehlikesiyle gece vakti evden kaçmış olan bir kadının polise başvurması veya polis bu durumu haber alması durumunda mağdurun acil olarak barınmaya ihtiyacı olduğu açıktır. Bu durumda normalde yerine göre vali veya kaymakamın barınma yeri tahsis kararı vermesi gerekir. Emniyet müdürü bu durumda yasanın verdiği yetkiyi kullanarak o anda barınma yeri kararı verip mağduru barınma yerine yerleştirdikten sonra almış olduğu kararı vali veya kaymakamın onayına sunar. Bu kararın o anda verilmemesi durumunda gecikmesinde sakınca bulunan durum gerçekleşecektir. Yasanın bu düzenlemesi mağdurun korunması açısından oldukça önemlidir. Zira her an mülki amire ulaşmak mümkün olmayabilir.

6284 sayılı yasa hakimlere koruyucu ve önleyici tedbir alma yetkisi vermiştir. Hakim tarafından verilebilen öneyici tedbir kararlarından dört tanesine kolluk amiri de gecikmesinde sakınca bulunan bir durumda karar verebilir. Bu tedbirler 6284 sayılı yasanın 5. Maddesinde şu şekilde sıralanmıştır:

- Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.*
- Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.*
- Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.*
- Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması.*
- Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması*

Kolluk amiri normalde hakim tarafında verilmesi gereken yukarıdaki tedbir kararlarını gecikmesinde sakınca bulunan bir durum varsa kendisi de karar verip uygulayabilir. *Kolluk amiri evraki en geç tedbirin alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar. (UY, m.29/2)* Örneğin evinde şiddete uğramış bir kadının durumunun öğrenilmesi il beraber kolluk amiri yukarıda ifa edilen (b) maddesi gereği şiddet uygulayan kişinin konuttan uzaklaştırılması ve konutun mağdura tahsis edilmesine o anda karar verebilir. Bu karar için hakim onayını beklemek telafisi güç veya imkansız zararlara sebebiyet verebilir.

Görüldüğü gibi kolluk amirine verilen bu yetki ile kolluk amirinin yasa kapsamında konumu güçlenmiştir. Zira bu yetkiler mülki amire veya cumhuriyet savcısına dahi verilmemiştir. Mülki amirler ve hakimın yetkileri yasada ayrı maddelerde sayılmıştır. Kolluk amirine hem mülki amirlerin yetkilerinden hemde hakimın yetkilerinden bazıları konusunda karar alma yetkisi verilmiştir. Kolluk amirinin karar alma yetkisi yukarıda sayılan maddelerden ibaret olup sınırlanmıştır. Kısacası kolluk amirleri *benzer tedbirlere* karar veremeyecektir.

Kolluk amirine tanın bu yetkiler yasanın amacı bakımından oldukça önemlidir. Yasanın temel ilkelerinden olan *adil etkili ve süratli* müdahale ilkesine uygundur. Şiddet olgusunun nerde ve ne zaman meydana geleceği bilinemez. Mağdur kişilerin korunması için bürokratik prosedürlerin aşılması mağdurları daha da mağdur edebilir. Mülki amirlere, hâkime her an ulaşamayabileceği gibi bu makamlar karara verene kadara telafisi güç veya imkansız zararlar ortaya çıkabilir. Bu yüzden kolluk amirinin bu tedbirleri uygulamasının isabetli bir düzenleme olduğu kanaatindeyiz. Öte yandan kolluk amirinin vereceği karar yirmidört veya kırksekiz saatlik süre içinde denetime tabi tutulacak uygun görülmemesi durumunda ortadan kalkacaktır.

3. SONUÇ

Kadınlar özelinde cinsiyet eksenli şiddet olgusunun her geçen gün arttığı bir dönemde 6284 sayılı yasanın kabul edilmesi kadına karşı şiddetin net hukuksal bir zemin kazanmasını sağlamıştır. 6284 sayılı yasa salt kadına yönelik şiddeti değil aynı zamanda aile bireylerine, çocuklara ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurlarına yönelik şiddet veya şiddet tehlikesi için de koruma sağlayan bir hukuksal düzenlemedir. 6284 sayılı yasanın en önemli özelliklerinde birisi kapsamında belirttiği kişilerin korunmasını salt mahkeme veya hakim kararına bırakmamış olmasıdır. 6284 sayılı yasa şiddet mağdurlarının korunması ile ilgili olarak kamu yönetimine önemli sorumluluklar yüklemiştir. Bu yasa şiddet mağdurlarının korunması bakımından mülki amirlere, ve hakimlere tedbir kararı alma yetkisi vermiştir. Hakimlerin verdiği koruyucu ve önleyici tedbir kararları birer yargısal işlemdir. Mülki amirler olan vali ve kaymakamların verdiği tedbir kararları ise özü itibarı ile birer idari koruma tedbiridir.

Kamu yönetimi teşkilatı siyasi iradenin karar ve politikalarını uygulama aracı olarak ülkenin her tarafında örgütlenmiş bir teşkilattır. İdari teşkilatta il yönetimin başı olan vali ile ilçe idaresinin başı olan kaymakamlar yasanın tanımladığı şiddet mağdurlarının korunması için koruyucu tedbir kararları verebilir. İdari teşkilatta kolluk amiri konumunda olanlarda mülki amirlerin ve hakimlerin 6284 sayılı yasa ile tanımlanan bazı yetkilerini kullanıp tedbir kararlarını belirli süreler içinde bu makamların onayına sunmak şartı ile uygulayabilirler. Mülki amirler ve kolluk amirleri şiddet mağdurlarının en kolay ulaşabilecekleri makamlardır. Buna karşın mahkeme veya hakime ulaşmak ve karar aldırarak istenilen zamanda mümkün olmayabilir. Polis teşkilatı vali ve kaymakam emrinde çalışan bir birim olarak şiddet vakaları veya mağdurlar ile doğrudan temas halinde olan bir teşkilattır. Bu bakımdan olaya özgü etkili tedbirleri alma imkânına sahiptir.

Mülki amirler sadece kanunda sayılan tedbirlere değil benzer nitelikli tedbirlere de başvurabilir. Benzer tedbirler bir hukuka aykırılık endişesi yaratsa da idare taktir hakkını hukuka uygun kullanmak durumundadır. Verilen tedbir kararlarına karşı itiraz mekanizmasının olması bu endişeyi ortadan kaldırmaktadır.

Mülki amirce verilen tedbir kararlarına uyulmaması durumunda zorlama hapsi yaptırımı uygulanmaktadır. Bu tedbirin hukuka aykırı değildir. Tedbir kararlarının amacına ulaşması için bir zorunluluktur. Öte yandan tedbir kararlarına karşı yapılan itirazın kesin hüküm olması hususu tartışmalıdır. İtiraz üzerine verilen karara karşı istinaf kanun yolunun açık tutulması yerinde olacaktır.

Kanunun uygulanmasında bir takım sorunlar olduğu görülmüştür. Koruma kararlarında polis sayısının yetersiz olduğu görülmektedir. Şiddet vakalarının sayısal görünümü dikkate alındığında bu konu ile ilgili özel bir polis birimi kurulmasının gerekli olduğu görülmektedir. Sığınma evlerinin sayısının yetersizliği ve koşullarının uygun olmadığı görülmüştür. Bu durumun düzeltilmesi önemlidir. Ayrıca kreş imkânı tedbirinin süre ile sınırlanması kanunun koruyucu etkisini zayıflatmaktadır. Ayrıca mülki amirlere, hakim ve kolluk amirine koruyucu ve önleyici tedbir alma yetkisi verilmişken cumhuriyet savcılarının sadece bir şikayet makamı olarak kalmasının bir eksiklik olduğu kanaatindeyiz.

Bazı eksikliklerine rağmen 6284 sayılı yasa cinsiyet eksenli şiddet olgusuna karşı atılmış önemli bir hukuki adımdır. Şurası unutulmamalıdır ki toplumsal bir sorun ile ilgili yasal düzenleme yapmak sorunu ortadan kaldırmaya yetmeyecektir. Yasalara en başta onu uygulayanlar inanmalıdır. Özellikle kadına şiddet gibi bir konuda bu durum çok daha önem kazanmaktadır. Bu yüzden 6284 sayılı yasa ile ilgili eğitimler tüm uygulayıcılara ve özellikle yasa kapsamındaki kişilere verilmelidir.

Sonuç olarak hem mülki amirlere hem de kolluk amirine tanın bu yetkileri ile kamu yönetimine kadına karşı şiddetin önlenmesinde önemli bir sorumluluk yüklediği görülmüştür.

KAYNAKLAR

Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2014) , Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Ankara

<https://kadininstatusu.aile.gov.tr/uygulamalar/kadina-yonelik-aile-ici-siddet-arastirmasi> 15.06.2017

Akın, M. (2007), “ Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Belirtilmeyen Tedbirlere Hükmedilmesi ve Danışmanlık Tedbirinin Uygulanması” Terazi Hukuk Dergisi, S.14:93-102
<https://jurix.com.tr/article/229> 29.06.2017

Ayata, G. , Eryılmaz Dilek, S, Oder, B. E. (2010), Kadın Hakları: Uluslararası Hukuk ve Uygulama İstanbul Bilgi Üniversitesi yayınları, İstanbul

Anayasa Mahkemesi Kararı, E.2013/119, K.S. 2013/141, K.G. 28.11.2013 ,
www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/03/20140327-12.pdf 14.06.2017

Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas Ve Usuller Hakkında Yönetmelik , Resmi Gazete Tarihi: 11.11.2008sayısı: 27051

Çaha H. Aydın, E.S. Çaha, Ö. (2014), Değişen Türkiye’de Kadın, KADEM Yayınları, İstanbul

Gözler, K. (2009) İdare Hukuku C.1 Ekin Yayınevi, Bursa

MOROĞLU, N. (2012), “ Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2012, Mart-Nisan:357-380.

Morçatı Vakfı , (2014) 6284 Sayılı Kanun Uygulamaları İzleme Raporu,
<https://www.morcati.org.tr/tr/yayinlarimiz/izleme-raporlari/255-6284-sayili-kanun-uygulamalari-izleme-raporu> 20.06.2017

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete Tarihi: 17.03.2016, sayı: 29656

Umut Vakfı, <http://umut.org.tr/umut-vakfi-2016-yili-kadin-cinayetleri-haritasi/> 18.06.2017

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Tertip: 5, Resmi Gazete Tarihi: 20.03.2012, Sayı: 28239, Kabul Tarihi: 08.03.2012

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, Resmi Gazete Tarihi: 18.01.2013, sayı: 28532